

REPUBLIKA Y'UBURUNDI

I BIRO VY'UMUKURU W'IGIHUGU

IJAMBO RYA NYENICUBAHIRO

PETERO NKURUNZIZA

UMUKURU W'IGIHUGU

KU MUNSI MUKURU W'UKWIBUKA IMYAKA 47

IHEZE UBURUNDI BURONSE INTAHE

Y'UKWIKUKIRA.

BUJUMBURA, igenekerezo rya 01 MUKAKARO - 2009.

Barundi, Barundikazi,

Ncuti z'Uburundi,

1. Tubanje gushimira Imana Mushoboravyose yaduhaye igihugu ciza camye kirimwo abarundi b'intwari, ari nabo dukesha intahe y'ukwikukira turiko turigina uyu munsi.

2. Uyu munsi rero, mu Burundi bwose, turamutse twibuka kandi duhimbaza imyaka 47 tumaze igihigu cacu c'Uburundi kironse intahe y'ukwikukira. Hari kw'igenekerezo rya mbere Mukakaro umwaka w'1962, aho abarundi baduza ibendera ry'uburundi, bakamanura irya bakavamahanga, bene umurango babona, ururirimbo ruhayagiza igihu cacu rurasamirana, ingoma, indirimbo n'imvyino zihayagiza iyo ntsinzi zikurakuranwa. Wabaye umunsi w'imboneka rimwe, umunsi w'intibagirwa mu Burundi. Turabipfurije rero umunsi mukuru mwiza.

3. Icivugo c'uwu munsi ni iki : « **Dukunde igihugu cacu mu kwijukira ibikorwa no mu kwitwararika umutekano, ni zo nkingi zo kubungabunga intahe y'ukwikukira** ».

Barundi , Barundikazi,

Ncuti z'Uburundi,

4. Umurundi wese aho ari yokwibaza ico ukwikukira umuganwa Ludoviko Rwagasore n'abarundi isinzi baharaniye gusigura.

- Ukwikukira si ugutuza abanyamahanga na gato. Ukwikukira ni uguubiza agateka abarundi, umwe wese aho ari, akumva koko ko afise iteka n'itekane bikwiye, ko yubashwe kandi yubahirijwe na Leta, mu vyiwe no mu biwe, azi ko ari mu gihugu ciwe koko.
- Ukwikukira ni ukugira intwaro itowe kandi ifise abarongozi bagenyewe n'abanyagihugu bo nyene, bisunze amateka, imico n'imigenzo y'Uburundi.

5. Muti mbega none ihmibazwa ry'uyu munsi uko umwaka utashe ryotwibutsa iki?

- Ritwibutsa igikorwa ciza kandi gihambaye caranguwe n'abarundi barongowe n'umuganwa Ludoviko Rwagasore, bitanze bakagira urunani rw'intamenwa, arirwo rwadushikanye ku kwikukira.
- Ritwibutsa kandi ko iyo abarundi, bo bene igihugu bagiye hamwe, bakaja inama n'ingingo, bakanama rimwe, bagatako bagashira inguvu zabo hamwe, bashobora gushika ku co bifuza cose c'iteka mu mahoro no mu mutekano.
- Ritwibutsa kandi aho abarundi baronka uburenganzira bwo gutunganya igihugu mu kugikorera amateka n'amategeko yubahiriza imico n'imigenzo myiza yacu.
- Ryotubera kandi igihe ciza co kwisuzuma, tugatereza amaso inyuma tukaraba ingene intahe y'ukwikukira twayironse n'ingene twayibungabunze.

Barundi, Barundikazi,

Ncuti z'Uburundi,

-
- 6. Intwaro ya bakavamahanga yari iboheye amaboko imugongo bene Burundi. Nko mu biraba politike, ingene igihugu catwarwa no gutegura kazoza kaco, ni umunyamahanga yabikora, umurundi agakurikira nk'intama, agatega umutwe nk'umumobwa, agaturubikwa, umuvyeyi akamaramarizwa imbere y'ibibondo, agahigwa buhongo mu gihugu citwa ngo ni rwiwe.

 - 7. Tumaze kwikukira, Uburundi bwarasubijwe intahe n'ijambo mu makungu, abarundi baba arivo bitunganiriza vyose, igihugu kiramutswa bene co. Umunsi mukuru rero utwibutsa ivyiza nk'ibi, ntaworeka kuwigina kuko waturemuruye umuzigo munini.

 - 8. Ariko, inyuma y'iyo ntsinzi, Uburundi n'abarundi bagiye baragira amakuba y'urutavanako menshi, atewe n'abashaka kwigungana canke kwigarurira ubutegetsi.
Murazi ivyagiye biraba mu myaka iheze, aho abonse rimwe bacanyemwo, bakicana, bamwe bagahungira mu gihugu hagati abandi inyuma y'igihugu, tutavuze ukwinubana n'ugukumirana kwa minsi yose kwaciye gusasirwa indava.

9. Naho vyagiye biragenda nabi uko, twarateye intambwe itari nto, haba mu biraba intwaro na politique, imibano canke ubutunzi.

Uyu munsi ukaba ugeze turi mu kanyamuneza, kuko tuwuhibaje intambara yaheze burundu mu gihugu cacu.

Barundi, Barundikazi,

Ncuti z'uburundi,

10. Iyi ntahe twayironse tuyinyotewe cane, turakwiye kuyibungabunga mu kumenya ko ari twebwe tubazwa ubuzima bw'abarundi n'ababa mu Burundi, na kazozako. Ivyo rero bisaba ko tuba dufise umutima wo gukunda igihugu. Tukumva ko icoza cose gihungabanya igihugu n'abakibamwo twokirwaniriza hamwe, bibaye ngombwa tukigura benewacu.

Uyu mutima rero ukwiye kuba ariwo uranga n'abanyepolitike, bakumva ko naho boba batavuga rumwe bakwiye guhurira ku neza iraba igihugu cose.

Gurtyo, ntihabe kurwanya umugambi wo guteza imbere igihugu witwaje ngo urwanya ubutegetsi, canke ngo uvuzwe n'abatavuga rumwe n'ubutegetsi.

11. Mu ncamake rero, gukunda igihugu arikwo kubungabunga intahe y'ukwikukira biragaragazwa no kwitwararika abenegihugu, ivy'igihugu n'ibidukikije.

Si ivyo gusa, hari ukwitwararika umutekano waco n'uw'abenegihugu, kubungabunga imico myiza yacu, kwitwararikana nk'abavuka gihugu kandi twubahiriza n'ibiranga Uburundi nk'ibendera n'ururirimbo ruhayagiza igihugu cacu.

12. Ukwikukira si ukuba nyamwigendako. Abarundi barayamaze bati :"**Nyamwigendako ntarimira impeshi**". Ni co gituma Uburundi bubungabunga imigenderanire myiza n'ibindi bihugu be n'amashirahamwe mpuzamakungu nk'ibanki y'isi yose, ikigega c'isi yose, ibanki ya Afrika yo kwiteza imbere, tutibagiye kuja mu mashirahamwe y'ibihugu dusangiyе akarere n'ibindi. Akamaro twareonse kavuye muri iyo migenderanire myiza twarakabonye na cane cane mu gihe c'intambara, mbere n'ubu izo ncuti z'Uburundi zikaba zidasiba kuduterera agacumu k'ubumwe ngo tubandanye twiteza imbere .
Ariko, turondere ako gacumu k'ubumwe dushira imbere **kwisununura, ntituzere inze bivuye ku bunebwe.**

13. Uyu munsi kandi uhuriranye **n'ihimbazwa ry'imyaka ibiri irangiye** Uburundi bwinjiye mw'ishirahamwe ry'ibihugu vyo muri Afrika y'ubuseruko , tukaba turiko turafata n'ingingo zose zikenewe zodufasha gutangura gushira mu ngiro vuba imigambi y'iryo shirahamwe.

14. Duhimbaje ukwikukira kwacu indwano mu Burundi yarangije burundi. Uwahoze ari umuhari FNL wahora urwana waremerewe uba umugambwe, n'abarwanyi bawo bamwe barinjijwe mu nzego z'umutekano no mu yandi mabanga y'ighugu, abandi barasubizwa mu buzima busanzwe.
- Ni igihe ciza rero co kubandanya gutsimbataza intahe yacu y'ukwikukira mu gushigikira ibikorwa, mu gusasagaza amahoro no kubungabunga ibigize itunga rusangi riri mu gihugu cacu.

15. Mu ntumbero yo kubungabunga iyo ntahe, Leta iraremesha ibiganiro bihuza abarundi bo mu bisata vyose ngo banonosore ingene twokomeza ingendo yo kuja inama n'ingingo, tugasangira ijambo mu kazi, tukayaga n'ingene igihugu cotwarwa.
16. Kubungabunga intahe y'ukwikukira biragaragazwa kandi no gutahukana benewacu bari barahunze be no gusubiza mu zabo abaziteshejwe baba mu gihugu hagati.
- Gurtyo umurundi wese akumva ko ari iwe mu gihugu c'amavukiro.
- Nkako, iyo ntahe y'ukwikukira ntaco yoba imariye abenegihugu bagisavye indaro mu mahanga canke bakiri impunzi mu gihugu cabo.

17. Gukomeza intahe y'ukwikukira bijanye kandi n'umugambi wa Leta wo kunywanisha abarundi. Uwo mugambi nawo uriko uratera imbere, kuko abarundi bimirije vuba kubazwa ngo bashikirize aho bahagaze ku bijanye n'ugushinga inzego z'ubutungane bw'inyuma y'intambara.

Barundi, Barundikazi,

Ncuti z'Uburundi,

18. Gutsimbataza intahe y'ukwikukira bizorama ari uko ubutunzi bw'igihugu twaronse buvuye mu maboko yacu no mu bwenge bwacu, bucungerewe neza, turwanije ba kaboko n'abo bose bama bashaka gusoroma aho batarimye, vyongeye tukitwararika ubutunzi bwinshi Imana yaremanye igihugu cacu. Uru ni urugamba rwa minsi yose, kandi ruturaba twese.

19. Nitwame kandi tuzirkana amajambo ahimbaye ari mu ruririmbo ruhayagiza igihugu cacu : Amwe muri yo ni nk'aya : « **Burundi bwacu, nkora mutima kuri twese, tugutuye amaboko, umutima n'ubuzima, Imana yakuduhaye ikudutungire** ». Igihugu cacu ciza twagihawe n'Imana, ni dukure amaboko mu mpuzu tugikorere, tugikunde naco kidutunge. **N'ibara ritukura riri mu mabara atatu agize ibendera y'igihugu ritwibutsa urwo rukundo.**

20. Tuboneyeho akaryo ko gushimira abanyagihugu bose bategereye ako kamo, bagatura igihugu amaboko yabo mu bikorwa rusangi, bubaka amashure, amavuriro, bagatera ivyamwa, bagakora n'ibindi bikorwa vy'iterambere rusangi nko gusukura igihugu bifasha kurwanya indwara zitari nke.. Ni bakomere ku muheto, Leta turongoye irabashigikiye kandi ntizohengeshanya kubaronsa ivyo nabo batari bwishobozze. Vyongeye, n'abandi bose bakora batiziganya ijoro n'umurango ngo bateze imbere igihugu cabonan bene wabo, ni bakomere, bubake, bakore bishimwe.

21. Nkuko twamaze kubivuga, kubungabunga intahe y'ukwikukira bica kandi mu kuzigama imico, akaranga n'imigenzo myiza y'igihugu. Turushirizeho rero gushigikirana, kugira ngo ntidute akaranga k'igihugu cacu.

Mwibuke ko igihugu kitagira akaranga, ntikigire akahise, kiba ari nk'igitu kitagira imizi, n'umuyaga ushobora kugihenura. Tudashigikiye akaranga kacu, n'intahe y'ukwikukira izoduca mu myanya y'intoke.

**Barundi, Barundikazi,
Ncuti z'Uburundi**

22. Turashimiye abarundi ku ntambwe dushitseko yo gutsimbataza intahe y'ukwikukira, amahoro na demokarasi. Kukaba nkako , ni ubwa mbere tubona inzego zitowe n'abanyagihugu zimara amezi arenga atatu ku butegetsi zitunganiriza bene Burundi.
- Ni intambwe ishimishije, igaragaza ko abarundi twamenye ico arico demokarasi, ico arico gusonera ingingo abanyagihugu baba bapfunditse.
23. Nkuko igitero cose c'ururirimbo ruhayagiza igihugu cacu gitangura ngo : « **Burundi bwacu...** », twashaka twibukanye ko Uburundi ari ubwacu twese. Si ubw'abategetsi canke abanyepolitike gusa. Ni co gituma tubasaba mwese abarundi kubuhagararira, kubuteramira, kubwitangira, kubuyaga neza, kubwishimira no kubushimagiza.
24. Igihimbye ni ukumenya ko kwikukira gusigura ko ari twebwe nyene tubazwa kazoza k'igihugu cacu. Ni co gituma twagira dutere akamo abarundi n'ababa mu Burundi ngo mwibuke ko Uburundi budatera bwaguka. Ni ko buradukwiye, ariko turakwiye kwikubita agashi mu bijanye no kurondoka, kugira ngo ntiturage abacu indyane zamatongo n'ubuzima bubi.
- Ivyo bisaba rero ko tuyara abo dushobora kurera, abo igihugu gishobora kurera.

Leta igiye kunonosora politike ijanye no kurondoka ku rugero, kandi guhera ubu, abarundi bose dufate ico kibazo nk'umwitwarariko wacu wa minsi yose.

25. Ku bijanye n'ikibazo c'amatongo, Leta yarashizeho umurwi CNTB kugira ngo uyifashe gutora inyishu z'ibibazo bimwe bimwe. Iramaze gutororokanya amatongo atari make yihagiwe na bamwe bamwe, kandi iherutse guhinyanyura itegeko ritunganya ivy'amatongo, kugira ngo dutunganirize abarundi bose, ata mpinga yanje. Ariko kandi, dusavye abanyagihugu kubungabunga amatongo bafise mu kuyakorera no mu gukingira ibidukikije.
26. Mu ntumbero yo gutegura amatora twimirije mu mwaka uza, Leta ibandanya ikorana amanama n'abaserukira imigambwe, umurwi ujejwe amatora nawo ukaba uri ku kivi.
Abarundi borema, bakizera Leta, bakima amatwi abashaka kubatera uwomba ngo amatora ntazoba, abandi ngo ntazoba ku gihe canke ngo azobamwo ubusuma, haduke akajagari canke indwano.
Mureme turabaremehsheje, kuko nimba yagenze neza mu mwaka w'2005, nta kuntu ubu ibirwanisho birenga amajana indwi (**700**)vyasubijwe na FNL, igipolisi naco be na wa murwi ujejwe gukura ibirwanisho mu banyagihugu bakaba bamaze kwegeranya ibirenga ibihumbi mirongo ine na bitandatu (**46.000**), ari ho umutekano woba muke.

Uwuzohirahira agafata inzira yo kuyatoba azofatwa nk'umwansi w'amahoro, umwansi wa demokarasi, umwansi w'intahe yacu y'ukwikukira, umwansi w'igihugu. **Turabisubiyemwo, nta ntambwe azoduterana.**

Turabaremesheje rero, amatora azotunganganywa mu mahoro, mu mutekano, mu mwidegemvyo ntangere kandi ku mugaragaro. Abo bose bipfuza kuza kuyakurikirana tubahaye ikaze.

Barundi, Barundikazi,

Ncuti z'Uburundi,

27. Koko tugeze mu bihe vyiza, ibihe bidushikana ku matora.

Dusavye abanyagihugu kutadohoka ku bikorwa, kuko haba imbere y'amatora, mu matora canke inyuma yayo, muzoguma mukeneye gufungura, kwiga, kwivuza n'ibindi. Ntimusamare rero ngo ubwinshi bw'imigambwe bubatware umwanya wanyu wose wo kwiteza imbere. Mwitunganye neza, umwanya munini ube uw'ibikorwa, muto ube uw'imigambwe.

Mugume mufatanye mu nda, mwirinde gusotorana no gucanamwo, kuko ntawe politike izokura mw'itongo ngo imuhe irindi, canke ngo imukure ku mutumba ngo imuhe abandi bazimyamuriro.

28. Abanye politike namwe tubasavye ngo ntimukoreshe imvugo igumura canke ica ivutu abarundi. Mukwirikize amategeko mwongere mwirinde kuremesha amanama y'urutavanako, atesha umwanya abanyagihugu wo kurangura ibikorwa vyabo, kandi ari vyo bazeyeko uburaro n'uburamuko. Igihe co kwiyamamaza nicagera, muzobimenyeshwa mwiyamamaze.
-
29. Mu gusozena, twashaka dushimire amakungu n'incuti z'Uburundi ku ntererano badasiba kuturonsa haba mu vy'amafaranga, ubuhinga, imigenderanire myiza, vyose bikaza bidufasha gukomeza ya ntahe y'ukwikukira.
N'ubu ni mubandanye mudufata mu mugongo, kugira ngo amatora twimirije aze agende neza, mugire umugenzi mwiza yitera iteka namwe akaribatera.
30. Dusubiye kwifuriza abarundi umunsi mukuru mwiza, muwuhimbazé mwibuka kandi muzirikana ko ata kindi kizoshigikira iyo ntahe atari ibikorwa n'umutekano. Ni muze rero « **Dukunde igihugu cacu mu kwijukira ibikorwa no mu kwitwararika umutekano, kuko ni zo nkingi zo kubungabunga intahe y'ukwikukira».**

Niharambe ukwikukira kw'Uburundi,

Nihakomere gukunda igihugu n'abanyagihugu,

Imana ibahezagire, Murakoze.